

SAMTIDEN FRA FRAMTIDEN

OLE MARTIN MOEN er filosof og professor ved OsloMet. I «Samtiden fra framtiden» diagnostiserer han viktige institusjoner eller fenomener i samtiden – sett fra framtiden.

Etanolens evangelium

Iblant slipper kroppen, på eget initiativ, rusgivende kjemikalier ut i blodstrømmen – for eksempel ved forelskelse, glede og drømmer. Selv om kroppens selvrusing ofte er hensiktsmessig, har vi i tusenvis av år også spist, drukket og røkt stoffer som endrer stemning og følelser.

I 1961 ble et knippe bevissthetsendrende stoffer samlet under merkelappen «narkotika», og det ble iverksatt en storstilt forfølgelse for å fange mennesker som beskjeftiget seg med disse stoffene og å låse dem inn i små rom («celler») i lang tid. Praksisen ble begrunnet, ikke med at den ville hjelpe de innlåste, men ved at det ville hjelpe andre ved å skremme dem fra å oppsøke bevissthetsendring ved hjelp av disse stoffene.

Det ble gjort to store unntak fra praksisen om å forfølge. Det ene var at mange stoffene som ellers var forbudte, var lovlige hvis de var foreskrevet av en lege.

Da ble de kalt «legemidler» og skulle bare brukes for å behandle sykdom. Legemidler skulle *ikke* brukes til fest og moro.

Det andre unntaket gjaldt *etanol*. Etanol er et levertoksisk løsemiddel som, ved lav grad av forgiftning, gir en behagelig ruseffekt. Etanolrusen minner om den mange i dag kjenner fra GHB: angstdemping, moderat eufori, tilstedeværelse og utadvendthet. I motsetning til GHB gir imidlertid etanol samtidig svekkede kognitive og motoriske evner.

Normene for etanol var langt på vei motsatt av normene for legemidler. Mens legemidler *bare* skulle brukes til medisinske formål, skulle etanol *bare* brukes til fest og moro. Mens det var akseptabelt å bruke etanol som «nyttelsesmiddel» og «sosialt glidemiddel», ble det ansett som upassende å bruke etanol til «selvmedisinering». Etanol kunne ikke forskrives av leger. Innen

medisinfeltet skulle etanol bare brukes til å ta livet av mikroorganismer («Antibac»).

Flertallet hadde en lav til moderat etanolbruk. Siden etanol er vanedannende, og gir rask nytelse i kombinasjon med svekket dømmekraft, var omfattende bruk også utbredt.

En person med sterk etanolrus ble gjerne beskrevet som «full», «drita full» eller «dritings». Fenomenet fullhet som sådan ble kalt «fyll». «Fyll»-ordet kunne stå alene eller kombineres med andre ord, for eksempel «helgefyll», «fyllekule», «flatfyll», «fyllerølp», «fyllekjøring», «fyllesex» og «fylla har skylda». De psykologiske aspektene ved restitusjonsfasen ble omtalt som «fyllesyke», «fyllenerver» og «fylleangst».

To andre fenomener var «fylleslagsmål» og «fylle-arrest». Utbredelsen av disse viser hvor forskjellig etanolrusen er fra den vi kjenner fra MDMA, LSD

og psilocybin. Gjennom sitt potensial til å gjøre mennesker selv gode og brautende, minner effekten av etanol mer om effekten av NNPF og kokain.

Hvorfor var etanol allment akseptert, mens andre rusmidler var fordømt? Den rådende forklaringen i dag er at etanol var kristendommens rusmiddel. Etanolens utbredelse sammenfaller i høy grad med kristendommens. Samtidig viste religionens grunnlegger, Jesus, en støtte til etanol som er unik blant religionsgrunnleggere. Han gjorde om vann til vin og ba etterfølgerne om å minnes ham med vin under nattverden.

Kristendommen og etanolen inngikk i et gjensidig forsterkende kretsløp. Kirkens glorifisering av vin, i kombinasjon med at munkers utstrakte praksis med å brygge øl bidro til at etanoldrikker var normale og lett tilgjengelige i de fleste sogn. Tilfanget av etanol gjorde det forutsigbart at lørdagene – dagene for sammenkomst og fest – ofte ville ende med utskeielser i form av «synd» og «hor».

Den ukentlige indoktrineringen var lagt til søndag kl. 11, som var sent nok til at de fleste klarte å møte opp. Skam og engstelse for gårsdagen, sammen med en svekket evne til kritisk tenkning «dagen derpå», gjorde tilhørerne mottakelige for prestens budskap: at

Jesu' far, som er i himmelen, kan gi angrende syndere evig liv. Prestens preken ble etterfulgt av en anmodning om å gi penger («kollekt»). For at de fremmøtte skulle oppleve at Jesu' far ga dem styrke, ble det vanlig, til slutt, å dele ut raske karbohydrater i kombinasjon med en billig, flytende stimulant («kirkekaffe»).

Frustrasjonen og sinnet som fulgte når etanolabstiniensene satte inn, klarte kristendommen å kanalisere på en måte som i liten grad truet den eksisterende samfunnsordenen. Et monogamt samlivssystem der små familier var isolert i hvert sitt hus, sikret at den eksplosive volden for det meste ble holdt innenfor hjemmets fire vegger.

Fra 1960-tallet ser vi en parallell svekkelse av kristendommens og etanolens hegemonier. Alternativer ble først tillatt på religionens domene. På 1900-tallet var statskirken, i motsetning til Vinmonopolet, aldri en rettslig sanksjonert monopolordning.

Etter 2020 ser vi imidlertid en økt oppslutning om at åndsfriheten ikke er reelt sikret så lenge kristendommens rusmiddel er tillatt, mens for eksempel khat (utbredt i mange muslimske land) og psykedelika (utbredt i mange naturreligioner) er forbudt.

Da den lenge forespeilede rusreformen ble vedtatt i 2028, ble det lagt til grunn

at tilgangen til rusmidler burde begrenses ut fra hvert enkelt rusmiddels potensial for skade.

Dette ledet til at etanol ble fjernet fra matbutikker og plassert på Rusmonopolet. Der kunne svak etanol, cannabis, psilocybin og khat kjøpes av alle voksne, mens det var et krav om bestått ruseksamen for kjøp av sterk etanol, MDMA, 6-APB («Actis»), 2-CB, LSD og GHB. Øvrige rusmidler var bare tilgjengelige med resept fra lege. Nå var imidlertid resepter ikke lenger beholdt behandling av sykelige tilstander. Resept på et rusmiddel kunne gis ut fra et ønske om adspredelse og psykonautvirksomhet. Legeutgifter i forbindelse med dette ble ikke dekket av Helfo.

I tiden før avstemningen om Rusreformen, mottok Ap, KrF og Sp store donasjoner fra organisasjonen KeepUsSafe. Donasjonene var øremerket kampanjer for å beholde forbudslinja.

Reformsiden ble sikret seieren da det ble avslørt hvilke aktører som – via profesjonelle mellommenn – sto bak KeepUsSafe. Filter nyheter dokumenterte at KeepUsSafe var en felles innsats, på tvers av gamle konfliktlinjer, mellom de ledende kriminelle gjengene og smuglerligaene i fjorten norske byer, for å forhindre en reform fra å ta hovedinntektskilden fra dem med et pennestøk. ■